

ZNANSTVENI DOPRINOSI PROF. DR. SC. PETRA SIMONETTIJA CIVILISTIČKOJ PRAVNOJ BAŠTINI I POVIJESTI PRAVA

Vukas, Budislav; Matić Matešković, Ines

Source / Izvornik: **Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci, 2016, 37, 251 - 266**

Journal article, Published version

Rad u časopisu, Objavljena verzija rada (izdavačev PDF)

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:118:648982>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-11-04**

PRAVRI

Pravni fakultet Faculty of Law

Sveučilište u Rijeci
University of Rijeka

Repository / Repozitorij:

[Repository of the University of Rijeka, Faculty of Law](#)
[- Repository University of Rijeka, Faculty of Law](#)

uniri DIGITALNA
KNJIŽNICA

DIGITALNI AKADEMSKI ARHIVI I REPOZITORIJI

ZNANSTVENI DOPRINOSI PROF. DR. SC. PETRA SIMONETTIJA CIVILISTIČKOJ PRAVNOJ BAŠTINI I POVIJESTI PRAVA

Dr. sc. Budislav Vukas, ml., izvanredni profesor
Ines Matić, mag. iur., univ. spec. crim.
Pravni fakultet Sveučilišta u Rijeci

UDK: 347.2 Simonetti, P.
Ur.: 19. veljače 2016.
Pr.: 1. ožujka 2016.
Izvorni znanstveni rad

Sažetak

Intencija je autora ovoga rada ukazati na izniman znanstveni doprinos prof. Simonettija u području civilističke pravne povijesti i povijesti prava, kao i na značenje koje njegov bogati opus ima za rimskopravnu i pravnopovijesnu literaturu. Imajući na umu kako cilj ovoga rada nije pružanje sveobuhvatnog pregleda znanstvenog djelovanja prof. Simonettija, već svojevrsni historio-grafski prinos, pozornost autora usmjerena je prije svega na njegov nemjerljivi doprinos u sustavnoj i iscrpnoj analizi prava građenja koje svoje začeteke ima u rimskom načelu superficies solo cedit, a kojom je neupitno zadužio civilističku pravnu znanost, ali i romanistiku. Autori iz riznice prof. Simonettija izdvajaju i institut prava (društvenog) vlasništva, čijom se metodološkom sintezom i analizom legitimirao i kao pravni povjesničar prikazujući čitav historijat geneze prava vlasništva i propitujući stavove pravne doktrine.

Ključne riječi: Petar Simonetti, pravo građenja, društveno vlasništvo.

1. UVODNA PROMIŠLJANJA

Postoje znanstvenici koji svojim opusom i životom nadmašuju danas sve češće prisutne znanstvene specijaliste, koncentrirane u okove svojega precznoga znanstvenog izbora, polja, grane, superspecijalizacije, a svojim životom i životnim interesima daleko nadmašuju i stereotipne okvire čitave svoje dominantne struke. Nema takvih primjera previše, no poneka generacija ipak zapiše i upamti neko ime, koje se dubljim tragom utisne u misli i sjećanja svojih kolega, suradnika, studenata, znanstvenih učenika. I to ne zato što se na nekom fakultetu ili institutu po njemu naziva neka predavaonica ili odsjek, ili što fakultetskim, sveučilišnim, bolničkim ili drugim institucijama ostane neka, obično ne baš najuspjelija fotografija, s nečitim ili kičastim potpisom, funkcijama, titulama i godinama mandata ili djelovanja.

Postoje osobe koje se pamte po načinu svojega života, pisanja, interesa, erudicije, savjetima, podršci, dobroti, ohrabrenju, kolegijalnosti, podršci mladima. Pamte se njihove misli, izrazi, riječi, razgovori ili predavanja, pamte se njihovi radovi, ali ne jer su zadati krutim sveučilišnim danas „bolonjskim“ kurikulumnim okvirom ili imperativom, ili su dio popisa obvezatne ispitne, seminarske ili druge literature, a počesto se tek unesu u poneku bilješku naših znanstvenih ili stručnih uradaka. Sjećamo se takvih ljudi i daleko izvan fakultetskog okruženja, sjećamo se njihovih razgovora i životnih savjeta, sjećamo se točno predstave ili simfonijskog koncerta gdje smo se prvi ili posljednji puta u životu sreli. Jer svaki kontakt, svaka radost zajedništva i suradnje ima trenutak svojega uminuća, a neki nedovršeni planovi, ideje, inspiracije, zadatci, kao da ostaju i opominju nas koji ostajemo da smo morali i trebali bolje i više i da tim velikim ljudima nismo nikada dovoljno zahvalili.

Među ljudskim, znanstvenim „Titanima“ Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci, takva je pojava bio prof. Petar Simonetti, redoviti profesor građanskog prava, vrhovni sudac, pravni ekspert najviših dosega, uzoran temeljit nastavnik i predavač, odlučan i izvrstan ispitivač, ali i uporni planinar, poklonik i iznimni poznavatelj tzv. klasične ili umjetničke glazbe, književnosti, filozofije, osoba znakovite tolerancije, sugovorništa, rasprave, debate i uvijek dobrote i uvažavanja, a najviše poštenja i odgovornosti. To su mu bile vječite inspiracije, od najmanjih detalja, do velikih odluka, projekata i programa.

Prof. Simonetti osobito je uvažavao, cijenio i volio mlade kolege. Iako se primarno nije bavio znanstvenim istraživanjima poput onih kojima se bave autori ovoga rada, pokazat ćemo da je svojim znanstvenim radom dao svoj doprinos i civilističko - rimskopravnoj i pravnopovijesnoj znanosti. Interes prof. Simonettija bio je usmjeren svim svojim mladim kolegama znanstvenicima početnicima na Pravnom fakultetu u Rijeci, u danima njegova rada. On je točno znao što koji kolega piše, čita, istražuje, čime se bavi i o čemu dvoji. Bila tema istraživanja usko građanskopravna ili je građanskopravna struktura tek teorijska ili praktična pretpostavka drugim znanstvenim disciplinama, savjet prof. Simonettija bio je uvijek pravi, znanstveno-autoritativan, iskren, s najboljom nakanom za mlade suradnike. Porečko savjetovanje, koje danas nosi njegovo časno ime te Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci, bile su „znanstvene platforme“ na kojima su mnogi od tada mladih znanstvenih novaka, asistenata, kreirali svoja prva izlaganja, pisali svoje prve znanstvene ili stručne radove, stjecali uvjete za napredovanje, uvijek u dosluhu s neospornim autoritetom i brigom prof. Simonettija. Bio je mentor svima mladima, uvijek uvažavajući svoje kolege, formalne mentore. Bio je brižan pratitelj, promatrač, savjetnik, poticatelj, stvaralac ideja, donosio je sve što je iz njegove bogate kućne knjižnice moglo na bilo koji način pridonijeti nekome, od knjiga o povijesti Istre, do sinteza sudske prakse iz ranijih razdoblja, studija svojih kolega i profesora – civilista, znanstvenika.¹

1 Nesporno je da su oba suautora odgovorna za čitav rad, no, neka od ovih iskustava ipak su vezana uz iskustvo prvog autora, i to samo zbog generacijske razlike. Suautorica nije bila studentica prof. Simonettija, već ga poznaje ponajviše po njegovu znanstvenom opusu.

Prof. Simonetti je veliki dio svoga životnoga puta proveo u Bosni, u Sarajevu. Volio je Bosnu, volio je tamošnje ljude, živio je multikulturalizam, uvažavao i poznao različito. U njegovu životu uvijek je bila ljubav za svoju rodnu Istru, Kaštelir, istarske ljude, navike, istarske vrijednosti, koje je obogaćivao životom i iskustvima u Bosni. Pamtimo njegovu žalost kada je Sarajevo zadesila ratna katastrofa, kada nam je pričao kako je u svojem sarajevskom stanu sklanjao svoje knjige, zbornike, preglednike sudske prakse, koje je zatim donosio u svoj Poreč i Rijeku. Prof. Simonetti bio je ponosan na svoju obitelj, na svoje kćeri, koje su i danas stanovnici svijeta, a pozdravi koji dolaze od njegove obitelji znak su ohrabrenja u izazovima naših, novih i dalje bremenitih vremena.

Ne možemo na ovom mjestu nabrojiti sve kolege s kojima je prof. Simonetti surađivao. U toj nakani sigurno griješimo. No neka imena poput prof. Orlića, prof. Perovića, prof. Krnete, prof. Gavelle, prof. Pvlakić, prof. Bennacchia, ipak se ne mogu zaobići u sjećanjima na bliske kolege i prijatelje, profesorove poštovatelje, pa i onda kada su znanstveno polemizirali o nekoj temi ili problemu.

Nezaboravna su sjećanja susreta s njegovim knjigama u njegovoj kućnoj biblioteci. Pogled na policu ispunjenu knjigama bio je poput legitimacije prof. Simonettija. Kao poseban ekspert za stvarno pravo, on je taj segment građanskog prava shvaćao mnogo šire. Tako su se na njegovoj polici mogli naći naslovi od „Socijalnoga nauka Crkve“ sa zbirka papinih enciklika do Marxsovih i marksističkih djela. Brojne redove polica ispunjenih knjigama krasili su naslovi najrazličitijih filozofskih usmjerenja, književnih djela, monografija, od onih klasika, do modernih, suvremenih, knjige raznih jezika i pisama.

Pamte se i šale i odsjaji dobrog raspoloženja, kojima je prof. Simonetti zračio i u teškim i bremenitim životnim danima. Njegovi redoviti dolasci na Fakultet, jer dolazio je svakodnevno i u danima mirovine, prije 8,00 sati u svoj ured i ostajao do kasno, postajali su ipak sve rjeđi. A njegov kabinet, na drugom istočnom katu fakultetske zgrade i dalje obasjava sunce, sada s novim mladim znanstvenicima, njegovim nasljednicima, koje je uvijek podržavao, i koji uvijek pamte njegovu teško dostižnu dobrotu i dosege.

Sagledavajući hrvatsku pravnu historiografiju, nije rijetkost da i znanstvenici pozitivisti pristupaju sustavnijem i cjelovitijem proučavanju pravno-povijesne teme, bliske njegovoj pozitivnopravnoj grani. To i više, jer pravna povijest, kao integralističko-pravna znanstvena disciplina, čini jednu od najširih i najkompleksnijih pravnih disciplina. Stoga su i dominantni pravni znanstvenici iz pravne povijesti redovito specijalizirani za neko pravno-povijesno područje, pa je doprinos pozitivista pravnoj povijesti koristan i dobrodošao. Možemo navesti primjere akademika Vladimira Iblera, koji je svoj znanstveni opus međunarodnog javnog prava obogatio monografijom „Diplomatska historija 1815. – 1871.“². Interes

2 Ibler, V., Diplomatska historija 1814. – 1871. – sumarni pregled, izbor dokumenata, Školska knjiga, Zagreb, 1960. Zanimljivo je navesti kako su akad. Ibler i Pusić često znali ukazivati na činjenicu kako su nekadašnji diplomirani pravnici u Hrvatskoj, gotovo trećinu svojega

za razvitak međunarodnog prava i diplomacije pokazuje i prof. dr. sc. Vladimir Đ. Degan³, dok je obuhvatnu sintezu razvitka kaznenog postupovnog prava, ali i tekstove iz kaznenopostupovne baštine, napisao prof. dr. sc. Vladimir Bayer⁴. To su tek neki izdvojeni primjeri.

Postoje i eksperti pravne povijesti i rimskog prava, čiji opus doseže i do pozitivnog prava. Kao primjer izdvojimo prof. dr. sc. Marka Petraka⁵, koji jasno tumači i pokazuje kontinuitet rimskopravnih pravila i doktrine, argumentirajući njezino mjesto u strukturi hrvatskoga pozitivnog prava.⁶

Pravo je historična disciplina i njezino proučavanje bez sagledavanja njegove povijesne geneze čini ga tek tehničkim oruđem, neadekvatnim i teško primjenjivim, i bez obzira na svu različitost pogleda pojedinih antihistoričnih filozofskih tendencija ili pravnih škola ili povijesnih razdoblja. Nemoguće je odgovoriti na mnoga pozitivna pravna pitanja, razumjeti ih ili primijeniti bez poznavanja taloga i iskustava prethodnih generacija, graditelja pravne doktrine ili praktičnih primjera u primjeni pravne norme. Proučavanje pravne povijesti, stoga nije tek imperativ oblikovanja pravne kulture naših magistara prava.⁷

Kao znanstvenik sa širokim vidicima i iskustvom prof. Simonetti toga je bio svjestan, a neki segmenti njegova opusa, mogu u potpunosti funkcionirati kao pravno-povijesno štivo, koje će cjelovito ili fragmentarno koristiti pravno-povijesnoj

studija studirali pravno-povijesne znanosti. Vidi: Padjen, I., *Metodologija pravne znanosti: pravo i susjedne discipline*, Rijeka, Pravni fakultet Sveučilišta u Rijeci, 2015., str. 81.

- 3 Prof. Degan bio je veliki prijatelj i poštovatelj prof. Simonettija. U svojim udžbenicima „Međunarodno pravo“ Degan često naglašava važnost poznavanja povijesti u pravnoj struci. Tako njegovi udžbenici sadrže bogat pregled razvitka političkih zbivanja i pravila međunarodnog prava, te znanosti međunarodnog prava. Degan piše: „Pri tome se uzima u obzir (autorova uvodna najava opisa historijskih zbivanja i razvitka pravila međunarodnog prava, op. B.V. i I.M.) da su prečeste reforme srednjega obrazovanja na ovim prostorima, uvijek išle na očitu štetu učenja opće povijesti, ali i zemljopisa i drugih znanja nužnih za studij međunarodnog prava.“, Degan, V. Đ., *Međunarodno pravo*, Rijeka, Pravni fakultet Sveučilišta u Rijeci, 2000., str. 48 i kasnija izdanja.
- 4 Vidi primjerice: Bayer, V., *Dokumenti o ukinuću torture i o ukinuću smrtne kazne u onim jugoslavenskim zemljama koje su u XVIII. stoljeću bile u sklopu Habsburške monarhije: poseban otisak iz izdanja Starine - Knjiga 60*, Zagreb, JAZU, 1987.; *Kazneno procesno pravo, Knjiga II, Povijesni razvoj kaznenog procesnog prava*, Zagreb, MUP RH, 1985.
- 5 Vidi primjerice: Petrak, M., *Traditio Iuridica*, Vol. 1., *Regulae Iuris*, Zagreb, Novi Informator, 2010. Petrak povezuje rimsku pravnu tradiciju sa suvremenim zakonskim dvojbama, prijedlozima i rješenjima hrvatskoga stvarnog prava, nudeći prema rimskim uzorima i rješenja *de lege ferenda*: Petrak, M., *Koncepcija generalne vindikacijske tužbe u rimskoj pravnoj tradiciji i de lege ferenda*, Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu, vol. 63, 5 – 6/2013., str. 1037 – 1062.
- 6 O temeljnim trendovima utjecaja rimske pravne baštine na hrvatsko pozitivno pravo vidi: Stein, P., *Rimsko pravo i Europa – povijest jedne pravne kulture*, Zagreb, Golden Marketing, Tehnička knjiga, 2007. – vidi dodatak čiji je autor stručni redaktor hrvatskoga izdanja ovoga djela Petrak, M., *Rimska pravna tradicija i hrvatska pravna kultura*, str. 173 i dalje.
- 7 O tome više: Kurtović, Š., *Opća povijest prava i države, Prva knjiga – Stari i srednji vijek*, Zagreb, Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu, 1994., str. 1 – 7, usporedi i: Bartulović, Ž., *Povijest prava i države (1. dio – Opća povijest prava i države)*, Rijeka, Pravni fakultet Sveučilišta u Rijeci, 2014., str. 9.

znanosti. Građansko pravo suvremene Hrvatske oslobodit će se u posljednjem desetljeću 20. stoljeća totalitarnih političkih paradigmi, stremeći prema modernom građanskopravnom sustavu. Prof. Simonetti nije tek pokazao elemente stvaranja tog ideološkog modela građanskog prava u razdoblju nakon 1945. (iako su analize o toj problematici vrlo prisutne). On znanstveno zahvaća puno šira prostranstva pravopovijesne geneze pojedinih instituta.

2. ZNANSTVENI DOPRINOSI PROF. SIMONETTIJA PROUČAVANJU „RIMSKIH TEMELJA“⁸ MODERNOG HRVATSKOGA GRAĐANSKOG PRAVA

Znanstveni opus prof. Simonettija predstavlja odraz njegovog interesa za brojna pitanja pravne znanosti i prakse kojima se bavio u svom znanstveno–istraživačkom radu, u kojem je uvijek zauzimao temeljit i iscrpan pristup, analizirajući sveobuhvatno svaki institut te uvijek pružajući povijesnopravnu i komparativnu analizu. Svojim znanstvenim djelovanjima zadužio je hrvatsku znanost, ali i praksu, prvenstveno u području stvarnog prava te tako stekao ugled vodećeg stručnjaka, koji je nastavio graditi čak i nakon odlaska u mirovinu.⁹ Iako je prof. Simonetti primarno bio civilist pozitivist, a ne romanist, nikako se ne može zanijekati i njegov ključan doprinos izučavanju rimskog prava, prvenstveno u funkciji ukazivanja na činjenicu kako upravo rješenja rimskog prava predstavljaju svojevrsan temelj i bazu modernih građanskih prava, uključujući i hrvatsko građansko pravo.

Područje interesa prof. Simonettija obuhvaćalo je široko područje stvarnih prava, pa je tako i njegov najznačajniji doprinos u pogledu izučavanja rimskog prava svakako vidljiv u onim njegovim radovima koji se bave pitanjima evolucije instituta prava građenja, počevši od načela rimskog prava *superficies solo cedit*. Prof. Simonetti posebnu je pozornost posvetio pitanju pravnog razdvajanja zemljišta i zgrade te pravu nadogradnje, analizirajući sličnosti i razlike ranijih i postojećih

8 Ovu sintagmu često rabi Petranović Anamari u svojim znanstvenim raspravama i naslovima kurikula svojih nastavnih kolegija, primjerice kolegij naziva Rimski temelji europskog privatnog prava na Poslijediplomskom doktorskom studiju iz područja društvenih znanosti, polje pravo, Pravnog fakulteta u Rijeci. Također, sintagmom „rimski temelji“ često se služi i Petrak Marko u svojim radovima, kao i Zimmerman, R., *The Law of Obligations – Roman Foundation of Civilian Tradition*, Oxford University Press, 1996. i ostala izdanja.

9 Bio je od onih kojih su shvaćali važnost povezivanja znanosti i prakse pa je tako uvijek naglašavao kako je „međusobna komunikacija pravne prakse i pravne znanosti neophodna argumentirajući kako je notorno da je pozitivistička pravna znanost bez pravne prakse neplodna, a da je pravna praksa bez pravne znanosti površna i stoga nužno nedosljedna.“ Simonetti, P., *Petnaestogodišnjica savjetovanja pravnika u organizaciji Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci, Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci*, vol. 30, 1/2009., str. 770. Ovaj njegov pristup vidljiv je u svim njegovim radovima i upravo to im daje nemjerljivu znanstvenu, ali i praktičnu vrijednost te doprinos zakonodavcu u formiranju prijedloga *de lege ferenda*.

pravnih ustanova, kako u sudskoj tako i u znanstvenoj interpretaciji jer je to, kako je običavao reći „*pouzdana metoda za bolje razumijevanje i primjenu pravila*“.

U ovome se radu ne pretendira analizirati čitav opus i doprinos prof. Simonettija izučavanju rimskog prava već je naglasak stavljen isključivo na ustanovu rimskog superficijesa i načelo *superficies solo cedit*, imajuću na umu da je ovo pitanje postalo veoma aktualno pitanje hrvatskoga pravnog sustava u vrijeme donošenja Zakona o vlasništvu i drugim stvarnim pravima 1997. godine, kada se nakon komunizma koji je potpuno potisnuo načelo jedinstva nekretnine, ponovno vraća rimskim temeljima pa rimsko načelo *superficies solo cedit* postaje iznova dio Zakona o vlasništvu, kao temeljno načelo stvarnog prava.¹⁰

Zanimljivo je napomenuti kako je prof. Simonetti titulu doktora pravnih znanosti 1983. godine stekao upravo izradom doktorata na temu prava građenja te je o istoj temi i kasnije napisao veliki broj znanstvenih radova, nametnuvši se svojim doprinosom kao vodeći autoritet u tom području. Za razumijevanje prava građenja bilo je neophodno proučiti genezu rimske ustanove superficijesa, kao najstarije ustanove koja omogućuje određena prava na zgradi izgrađenoj na tuđem zemljištu¹¹ pa stoga prof. Simonetti u okviru svojih radova o pravu građenja najviše pažnje posvećuje razvoju rimskog superficijarnog prava, navodeći kako „*je to pravo imalo odlučujuću uticaj na oblikovanje suvremenog superficijarnog prava u onim zemljama koje slijede romanističku tradiciju*“.¹² Kao što Simonetti ističe, „*rimski superficies je daleko najbolje obrađen institut od svih oblika legalnog građenja na tuđem zemljištu koji su se razvijali tijekom stoljeća do uređenja suvremenog prava građenja*“¹³, a što možemo zahvaliti i njegovom značajnom doprinosu.

Prof. Simonetti sustavno je analizirao razvoj ustanove prava građenja počevši od rimskog klasičnog i postklasičnog prava pa preko pandektističkog prava i suvremenih građanskih kodifikacija 19. st., a sve kako bi pokazao da je upravo rimsko načelo *superficies solo cedit*, ključno za razvoj prava građenja u suvremenim pravnim poredcima temeljenim na romanističkoj pravnoj tradiciji, uključujući i onaj hrvatski.

Pravilo *superficies solo cedit* znači da stvari koje su trajno ili nerazlučivo spojene sa zemljištem gube svoju samostalnost i pripadaju vlasniku zemljišta. Na ovaj način se građenje na tuđem zemljištu javlja kao originarni način stjecanja vlasništva u rimskom pravu. Superficijarno rimsko pravo rezultat je višestoljetnog pretorskog djelovanja i pravne znanosti koja se razvijala pod utjecajem životnih potreba – građenja na tuđem zemljištu usprkos načelu *superficies solo cedit*. Pravo građenja, kao i superficijarno pravo, pravno razdvaja trajnu zgradu od

10 Petrak, M., *Rimska pravna tradicija i hrvatsko stvarno pravo*, u *Rimska pravna tradicija i hrvatska pravna kultura*, Zagreb, Politička kultura, 2015., str. 123.

11 Horvat, M., *Rimsko pravo*, Zagreb, Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu, 2007., str. 234; Romac, A., *Rimsko pravo*, Zagreb, Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu, 2007., str. 222; Boras, M., Margetić, L., *Rimsko pravo*, Rijeka, Pravni fakultet Sveučilišta u Rijeci, 1998., str. 225.

12 Simonetti, P., *Pravo građenja*, Sarajevo – Beograd, Službeni list SR BiH, 1986., str. 11.

13 Loc. cit.

zemljišta kao potpuno samostalnu nekretninu ali, za razliku od superficijarnog prava, pravo građenja se po zakonu smatra samostalnom nekretninom, a zgrada na njemu izgrađena ili njime naknadno odvojena od zemljišta njegova je neraskidiva pripadnost. Pravom građenja se ne ukida načelo *superficies solo cedit* već se samo prirodno zemljište zamjenjuje umjetnim pravom građenja kao drugim zemljištem, kako zaključuje prof. Simonetti.¹⁴ Superficijarno pravo u rimskom pravnom sustavu razvija se kao svojevrsna antiteza načela *superficies solo cedit*, koje izražava bit rimskog prava vlasništva na zemljištu, a koje je prostorno neograničeno. Pretor u klasično doba proširuje zaštitu i započinje preobražaj superficija kao obveznopravnog odnosa u stvarnopravni odnos, kakav se javlja u Justinijanovom pravu, zaštićen tužbama *in rem*. Međutim, pravna priroda superficijesa je sporna i među suvremenim romanistima¹⁵ jer ostaje neodgovoreno pitanje je li superficijarno pravo samo stvarno pravo na tuđoj stvari ili superficijarno vlasništvo. Ovoj znanstvenoj raspravi doprinosi prof. Simonetti, iznoseći različite teorije i argumente o tom pitanju te pružajući pregled aktualnog stanja znanosti o navedenom problemu. Vladajućem mišljenju romanistike o tome da je superficijarno pravo stvarno pravo na tuđem zemljištu, priklanja se u svojim zaključcima i prof. Simonetti.

Proučavanje rimskog superficijesa i njegova usporedba s pravom građenja iznimno je značajna zbog otkrivanja razloga nastanka prava građenja kao ustanove koja nije postojala u rimskom pravu,¹⁶ a u čemu je doprinos prof. Simonettija nemjerljiv. Njegovi radovi o rimskom superficijesu mogu se smatrati najopsežnijim i najtemeljitijim istraživanjima ovog pitanja u hrvatskoj pravnoj znanosti. Jedan od temeljnih radova u ovoj temi je njegov članak objavljen u Zborniku Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci, vol. 20, br. 1 iz 1999. godine, pod naslovom „Rimski superficijes i pravne ustanove koje prethode hrvatskom pravu građenja“. Ovo pitanje prof. Simonetti obradio je i u sljedećim radovima: „Evolucija ustanove superficijarnog prava i usporedba s pravom građenja“, objavljen u Zborniku Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci, br. 33, 2012. godine te „Rimski superficies i njegov utjecaj na suvremena prava kontinentalne Europe“, Međunarodni simpozij „Contemporary Law, Legal Science and Justinian’s Codification“, Skopje, 2003. godine. Pitanje superficijesa analizirao je i u drugim svojim radovima o pravu građenja, stvarnim pravima i pravima na nekretninama: „Pravo građenja“, Službeni list SFRJ, Beograd-Sarajevo, 1986.¹⁷ „Raspave iz stvarnog prava“, Pravni fakultet Sveučilišta u Rijeci, Rijeka, 2001., „Prava na nekretninama (1945. – 2007.)“, Pravni fakultet Sveučilišta u Rijeci, Rijeka, 2007.

Kada govorimo o razvoju prava građenja u hrvatskom pozitivnom pravu, svakako moramo naglasiti kako su načela i instituti rimskog prava odigrali ključnu

14 Simonetti, P., Odlike prava građenja i superficijarnog prava, Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci, vol. 34, 1/2013., str. 3.

15 Simonetti, P., Pravo građenja, cit., str. 3.

16 Belaj, I., Od rimskog superficiesa do prava građenja, Pravni vjesnik, 1/2013., str. 121.

17 Ovu godinu možemo smatrati i 30. obljetnicom izdavanja monografije „Pravo građenja“ koja, između ostaloga, predstavlja vrlo vrijednu literaturu o povijesnim oblicima legalnog građenja na tuđem zemljištu, počevši od načela *superficies solo cedit*.

ulogu i u razvoju institucija hrvatskoga srednjovjekovnog, pa tako i pozitivnog prava, što potvrđuju u brojnim svojim radovima i prof. Margetić, kao i prof. Petrak, često analizirajući rimske temelje hrvatskoga pozitivnog prava. Utjecaj rimskog načela *superficies solo cedit* na razvoj ustanove prava građenja je neupitan u hrvatskoj pravnoj tradiciji, što pokazuje svojim znanstvenim doprinosima i prof. Simonetti, svrstavajući se tako među one koji rimsko pravo vide kao neizostavni element i kamen temeljac hrvatske pravne tradicije. Intencija njegovih radova nikada nije bila iznijeti samo povijesni prikaz rimskog prava već on ulazi u dubinu rimske doktrine, nudeći svoja razmišljanja o postojećim zaključcima i komparirajući rimsko pravo s pozitivnim pravnim sustavima, uvijek naglašavajući presudan utjecaj koje je rimsko pravo imalo u njihovu formiranju i oblikovanju.

Tako prof. Simonetti u svojim radovima pokazuje zavidno poznavanje opusa vodećih romanista; Bartolusa, Pastorija, Arancio-Ruiza, Puhana, Horvata, Romca, Margetića, Borasa. Kritički analizira iznesene stavove i nudi nova rješenja. Ne koristi rimsko pravo samo kao uvod u svoje radove, kao povijesne crtice, već istinski, temeljito i sveobuhvatno analizira pitanja i institucije rimskog prava, doprinoseći vrijednim znanstvenim zaključcima te propitujući utjecaj recipiranog rimskog prava na građanske kodifikacije i nova rješenja koja nude.

Radovi prof. Simonettija sadrže metodološki sustavan i detaljan pregled razvoja superficijarnog prava u kojem se izlaže geneza od koncesije *ad aedificandum in solo publico* koju uspoređuje s paralelnim pravnim institutom prava korištenja državnog poljoprivrednog zemljišta. Graditelj s navedenom koncesijom imao je pravo uživati zgradu na dugi rok ili trajno.¹⁸ Prof. Simonetti naglašava kako je u slučaju superficijarnog prava potrebno razlikovati dvije faze. Prva, u kojoj je pravo uživanja zgrade zasnovano na ugovoru zakupu i druga, kada se superficijarno pravo izdvaja kao samostalno pravo te napominje kako je honorarno pravo to koje je omogućilo da se pravo uživanja zgrade izdvoji iz krila civilnog prava kao samostalnog.¹⁹

U svojim radovima ukazuje na činjenicu da je rimski *superficies* proistekao iz koncesije za izgradnju zgrade na javnom dobru i ugovora o zakupu na privatnom zemljištu, a tijekom vremena se preobrazio u stvarno pravo na tuđem zemljištu koje je težilo osamostaljenju zgrade.²⁰ Ističe rimski superficij kao najznačajniju povijesnu pravnu ustanovu koja se razvila u sukobu s načelom *superfices solo cedit*, a koja je izvršila presudan utjecaj na suvremene ustanove pravnog razdvajanja zemljišta i zgrade.²¹

Osim toga, prof. Simonetti analizira i Puhaneve teorije o odstupanju od načela *superficies solo cedit* u određenim periodima rimskog prava, kao što je slučaj s *leges agraria*. Ne slaže se s njegovom tvrdnjom diferencirajući pravni režim zemljišta u

18 Simonetti, P., Pravo građenja, cit., str. 15.

19 Simonetti, P., op. cit., str. 17.

20 Simonetti, P., Rimski superficies i pravne ustanove koje prethode hrvatskom pravu građenja, Rijeka, Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci, vol. 20, 1/1999., str. 15.

21 Simonetti, P., op. cit., str. 17.

privatnom vlasništvu i pravni režim zajedničkog zemljišta *gensa*. Ističe kako je u vrijeme republike veliki broj ljudi doselio u gradove i bio upućen na to da podiže zgrade na tuđem zemljištu, zbog čega se tražila pravna osnova da graditelj zgrade može raspolagati tako izgrađenom zgradom na tuđem zemljištu, a koja je pronađena u institutu superficijesa. Navedeno ujedno dovodi do modifikacije koncepta vlasništva „koje se proteže od pakla do zvijezda“.²²

Prof. Simonetti nastoji usustaviti propise o pravu građenja i trajnom pravu korištenja kako bi utvrdio pravnu prirodu ovih instituta uspoređujući ih s već istraženim institutima u drugim državama, kao i s uzorima u prošlosti.²³ Ne bavi se samo analizom postojećih pravnih normi već uvijek uzima u obzir i širi kontekst, stavljajući svaki institut u društveno-ekonomsko-socijalni kontekst, tražeći u njemu uzroke nastanka, postojanja i razvitka instituta. Tako razmatrajući socijalnu i gospodarsku funkciju prava građenja analizira i odlike prava građenja i superficijarnog prava, počevši već od rimskog prava.

U svojim radovima raspravlja o različitim pravnim ustanovama prava imati vlastitu zgradu ili drugu samostalnu trajnu građevinu na zemljištu u društvenom vlasništvu i na zemljištu u privatnom vlasništvu; konstituiranju, trajanju i prestanku (*ex lege*) prava koja razdvajaju zgradu ili drugu trajnu građevinu od zemljišta, o trajanju i prestanku tih prava, a posebice o njihovoj pravnoj prirodi. Posebno skreće pozornost na povijesnu i suvremenu komparaciju tih prava čija je osnovna svrha traženje odgovora na pitanje je li se moglo uspostaviti pravo vlasništva i pravno jedinstvo zemljišta i zgrade pretvorbom trajnog prava korištenja na građevinskom zemljištu u društvenom vlasništvu u pravo građenja kao i pretvorbom prava korištenja radi građenja u pravo građenja. Konačno, prof. Simonetti obrazlaže kako se superficijarno pravo uklapa i u strukturu feudalnog vlasništva kao koristovno vlasništvo.²⁴ Uspoređuje suvremeno pravo građenja i superficijarno pravo i naglašava kako se osnivanjem prava građenja ne ukida načelo *superficies solo cedit*, već se samo zamjenjuje objekt koji privlači zgradu pa na mjesto prirodnog zemljišta dolazi pravo građenja kao drugo zemljište, odnosno druga nekretnina ako je zgrada već izgrađena.²⁵

Zaključno možemo reći kako je upravo prof. Simonetti izradio prvu cjelovitu analizu u doktrini hrvatskoga prava građenja, kako bi se ova ustanova počela koristiti u praksi, što tada nije bio slučaj zbog nepoznavanja mogućih pravnih posljedica ovog instituta. Temeljna metoda kojom se služi u svom znanstvenom opusu je povijesno-pravna i komparativna metoda pa tako uspoređuje suvremene pravne institute i njihove pravne prednike. Njegovi zaključni rezultat su temeljite i sustavne kritičke analize i uvelike olakšavaju praktičarima pravnu orijentaciju pri rješavanju pojedinih pitanja.

22 Ibid., str. 18.

23 Simonetti, P., Pravo građenja, cit., str. 5.

24 Simonetti, P., Pravo građenja, cit., str. 21.

25 Simonetti, P., Odlike prava građenja i superficijarnog prava, Rijeka, Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci, vol. 34, 1/2013., str. 12.

Iako mu to nije bio osnovni cilj, prof. Simonetti je svojim radovima, između ostaloga, pokazao i kako rimsko pravo nije isključivo povijesno pravna disciplina već svojevrsan čvrst temelj i tradicija hrvatske i europske pravne kulture, čime staje uz bok prof. Petraku²⁶ i pok. prof. Margetiću²⁷, koji su upravo tu tezu u svojim radovima nebrojeno puta istaknuli i nastojali dokazati.

3. IZ OPUSA PROF. SIMONETTIJA - RELEVANTNO ZA PROUČAVANJE MODERNE I SUVREMENE PRAVNE POVIJESTI

Jedna od temeljnih formativnih odrednica čitavog hrvatskoga (i jugoslavenskog) pravnog sustava od 1945. do 1990. stvaranje je kolektivnog vlasništva.²⁸ Njegova je pojava bitno odredila razvitak čitavog pravnog sustava u Hrvatskoj i Jugoslaviji, a specifično poimanje vlasništva bilo je u posebnom interesu i fokusu ukupne marksističke misli i ideologije. Sve je to uvjetovalo radikalne izmjene evolucije ovog pravnog instituta nakon 1945., koje su dakako imale značajan odjek na ukupne društvene, pa i povijesne odnose u Hrvatskoj i Jugoslaviji, prekidajući svoj višestoljetni relativno kontinuirani razvitak u posebnim hrvatskim socijalno-ekonomskim okolnostima, usporediv s europskim kontekstom.^{29, 30}

Raspravljajući iz perspektive pozitivnog prava, stvaranog na temeljima novog hrvatskoga Ustava iz 1990. (preciznije, već Ustavnih amandmana od 25. srpnja 1990.), koji poništavaju ideološka shvaćanja i pravna rješenja o pravu vlasništva u ranijim razdobljima – proces denacionalizacije, prof. Simonetti izradio je temeljitu sintezu fenomena društvenog vlasništva i razvitka ovog instituta u jugoslavenskom pravu, nakon 1945. Ona je iznesena u tri kapitalne Simonettijeve studije: «Denacionalizacija», 2004. godine, «Prava na građevinskom zemljištu (1945. –

26 Petrak, M., *Rimska pravna tradicija...*, cit., 2015.

27 Margetić, L., O tzv. aktualiziranju istraživanja rimskog prava, *Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci*, vol. 27, 2/2006., str. 637 – 653; Margetić, L., *Perspektive znanstvenog istraživanja pravopovijesnih tema*, *Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Splitu*, vol. 43, 3-4/2006., str. 323-330.

28 Prema sistematizaciji Dalibora Čepula: Čepulo, D., *Hrvatska pravna povijest u europskom kontekstu – od srednjeg vijeka do suvremenog doba*, *Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu*, 2012., str. 314, 315.

29 O pravu vlasništva u Hrvatskoj i europskom kontekstu njegove geneze vidi primjerice: Margetić, L., *Srednjovjekovno hrvatsko pravo: stvarna prava*, Zagreb, Rijeka, *Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu*, *Pravni fakultet Sveučilišta u Rijeci*, 1983.; Bartulović, Ž., *Neka pitanja stvarnih i obveznih prava – Vinodolski zakon 1288., Krčki i Senjski statut (1388.)*, Rijeka, *Matica Hrvatska*, 1997., str. 54 – 92; Maršavelska Apostolova, M., *Dominium utile* u tekstovima Ivana arhidakona Goričkog (1334. god.), Zagreb, *Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu*, vol. 63, 5 – 6/2013. Predmetni radovi sadrže brojnu dodatnu literaturu.

30 Zanimljiva je teza, koju predstavlja prof. Ivan Padjen, kako je baš slaba educiranost pravnika o pravopovijesnim temama uvjetovala razvitak i argumentaciju fenomena društvenog vlasništva u socijalističkoj Hrvatskoj, tj. shvaćanja prava vlasništva isključivo kao ekonomskog odnosa. Vidi, Padjen, I., op. cit., str. 82 i dalje.

2007.)» - istoga izdavača, 2008. i «Prava na nekretninama (1945. – 2007.), 2009. godine, u izdanju Pravnog fakulteta u Rijeci.

Dakle, Simonettijeva intencija nije usustaviti fenomen društvenog vlasništva radi njegovoga povijesnog prikaza. Društveno vlasništvo, načini njegova stjecanja, prijenosa, prava i obveze subjekata nositelja društvenog vlasništva dominantno su predstavljena kako bi pojasnili pravne mehanizme denacionalizacije i stvaranja vlasničkopravnog sustava novog hrvatskoga ustavnog razdoblja, nakon 1990. godine. No, temeljitost i opsežnost izlaganja o navedenim pravnopovijesnim temama mogu legitimirati prof. Simonettija i kao pravnog povjesničara, tj. njegove analize mogu funkcionirati kao pravnopovijesna analiza kolektivnog vlasničkopravnog režima. Prof. Simonetti je svjestan da sadašnje generacije pravnika ne mogu poznavati, pa i razumjeti ove ideološke fenomene, pa je i to jedan od razloga za njihovu sveobuhvatnu i gotovo pravnopovijesnu analizu. Simonetti piše: „*Sadašnji pravници, izuzev onih koji češće primjenjuju te propise u različitim postupcima, gotovo su zaboravili pravne ustanove o sjecanju, opterećenju, prijenosu i prestanku društvenog vlasništva i prava na nekretninama u društvenom vlasništvu, a mlađi pravници koji su studirali poslije 1990., osim rijetkih iznimaka, imaju samo blijedu predodžbu o tim ustanovama i tadašnjem pravnom sustavu*“.³¹

Najtemeljitiji prikaz fenomena društvenog vlasništva na nekretninama sadrži Druga knjiga impozantne studije „Pravo na nekretninama (1945. – 2007.)“, a nešto sažetiji pregled sadrži ranije objavljeno drugo poglavlje u studiji „Denacionalizacija“. Posebna je analiza vezana uz fenomen tzv. „podruštvovljenja građevinskog zemljišta“, kojeg Simonetti izlaže kao Drugi i treći dio svoje studije „Pravo na građevinskom zemljištu 1945. – 2007.“, ali i u svojim drugim ranijim znanstvenim radovima.

Svaki navedeni institut analiziran je vrlo sustavno, sukladno uobičajenoj metodološkoj sintezi instituta građanskog prava. Polazi se od stjecanja društvenog vlasništva, koje (ako se ne radi o građanskopravnoj osnovi) izražava svu kompleksnost radikalizirane vlasničkopravne reforme, tj. kako Simonetti govori „prevrata“. Temeljito je predstavio sve specifične modalitete stjecanja prava vlasništva, od najranije konfiskacije imovine, oduzimanja ratne dobiti, prijelaza u društveno vlasništvo imovine Njemačkog Reicha i njegovih državljana te osoba njemačke narodnosti, nacionalizacije privrednih privatnih poduzeća, nacionalizacije nekretnina stranih osoba do agrarne reforme i kolonizacije, kao i kasnije zakonske temelje postupka sjecanja društvenog vlasništva na temelju novih ustavnih i zakonskih propisa.

Agrarna reforma, ozakonjena već u srpnju 1945. godine, jedna je od ključnih povijesnih odrednica novog društvenog, ekonomskog i socijalnog sustava u Hrvatskoj i Jugoslaviji. Njezin opseg i izrazito radikalni karakter, i unatoč kasnijim modifikacijama, svoje posljedice je ostavila i na kasnija desetljeća, gotovo do naših vremena. Prof. Simonetti ovoj reformi, te drugim modalitetima stjecanja

31 Simonetti, P., Pravo na nekretninama, Rijeka, Pravni fakultet Sveučilišta u Rijeci, 2009., str. XXI., XXII.

državnog i društvenog vlasništva, kao pivotalnoj pravno-povijesnoj temi hrvatske i jugoslavenske povijesti od 1945. do 1990. pristupa s preciznom analizom pravnih vrela, sudske prakse (koja kreira pravnu zbilju hipernormativizma u tadašnjim vremenima). Agrarna reforma zahvatila je i ranije stvarnopravne režime, ponajčešće ih dokidajući. Ovim temama pristupa sa širokim poznavanjem povijesnih preteča agrarne reforme, precizno izlažući strukture i povijest navedenih pravnih režima, koje ona dokida. Tako pri obrazlaganju ukidanja instituta kolonata, ili sličnih feudalnih relikata u Hrvatskoj i Dalmaciji prof. Simonetti poznaje ove pravno-povijesne institute, pozivajući se i na radove još jednog velikana Pravnog fakulteta u Rijeci, akad. Luje Margetića. Prof. Simonetti je odličan poznavatelj i idejnih pretpostavki agrarne reforme (primjerice precizno citira Lenjinov opus).³²

U predstavljanju političkih i povijesnih okolnosti i općega konteksta, koje su uvjetovale nove režime stvarnog prava (primjerice promjena granica s Italijom), Poziva se na recentne naslove literature međunarodnog prava i na naslove literature pravne povijesti. Tako poznaje povijesne radove Moravčeka, Ferrarija, Nassisija, Tranija, pa i prve znanstvene napore jednoga od autora ovog rada. Za razliku od predstavnika naše recentne opće historiografije, koji fenomenima nacionalizacije i agrarne reforme pristupaju dominantno političko-povijesno (poput akad. Dušana Bilandžića)³³, prof. Simonetti je predstavlja pravno-anatomski, a opet cjelovito i kritički. U njegovim radovima naglasak je postavljen na tumačenje i kritiku pravnih izvora, sudske prakse i pravne doktrine, a manje na učinke ili povijesne ocjene o učincima navedenih pravnih reformi. Primjera naznačenih trendova u izlaganju prof. Simonettija je izrazito mnogo i njihova daljnja analiza prelazila bi opseg ovoga rada.

U analizi sustava društvenog vlasništva nakon pregleda njegovih oblika i načina stjecanja slijedi analiza nositelja prava na nekretninama u društvenom vlasništvu. Prof. Simonetti ovdje analizira čitav historijat njihove geneze, a struktura upravljanja društvenim vlasništvom na nekretninama tijesno je povezana s glavnim tendencijama i karakteristikama čitavog društvenog, ekonomskog i političkog sustava. Analizirano je razdoblje tzv. administrativnog centralizma (1945.–1950.) sa svim radikalnim reformama u svezi s nacionalizacijom, preko obrade samostalnih samoupravnih privrednih (radnih) organizacija, sukladno Ustavnom zakonu FNRJ iz 1953. (od 1953. do 1971.), do organizacija udruženog rada, kojeg najavljuju ustavni amandmani 1971. te Ustav SFRJ iz 1974. Vlasnički pluralizam najavljen novim zakonskim rješenjima od 1. siječnja 1989., u kontekstu reformskih zaokreta Markovićeve savezne vlade uvođenjem u bremenito vrijeme njihove pretvorbe u

32 Nacionalizacija je temeljno i sustavno izložena u navedenom radu „Denacionalizacija“ (Pravni fakultet u Rijeci, 2004.) – drugi dio navedene studije, str. 39 do 112. Simonetti poznaje i povijest hrvatskoga građanskog prava, poput OZG-a i njegovih normi, vidi Simonetti, P., Pravo na građevinskom zemljištu, op. cit., str. XIII.

33 Usporedi: Bilandžić, D., Hrvatska moderna povijest, Zagreb, Golden Marketing, 1999., str. 267 – 272.

trgovačka društva ili javna poduzeća te dokidanja ovih instituta.³⁴

Koncept vlasničkopravnih ovlaštenja u vremenu socijalističkog razdoblja polazi od negacije privatnog prava vlasništva, ali je pojedini skup vlasničkopravnih ovlaštenja ipak definiran za njegove nositelje, najčešće društvenopravne osobe (iznimno vlasničkopravne osobe). Bila su to najšira i temeljna ovlaštenja: pravo upravljanja, pravo korištenja i pravo raspolaganja, koja su pripadala društvenopravnoj osobi. Tu je i pravo korištenja nad građevinskim zemljištem, koje je pripadalo fizičkim ili pravnim osobama građanskog prava. Ali ti su se specifični vlasničkopravni pojmovi bitno mijenjali kako se stvarala i mijenjala nova ustavna i zakonska infrastruktura u Jugoslaviji, posljedično tomu i u Hrvatskoj. Od prvog jugoslavenskog Ustava iz 1946., kada je pravo upravljanja shvaćano na jedan, nešto širi i administrativni način, do njegovih kasnijih tumačenja i razumijevanja, prema primjerice Ustavnom zakonu iz 1953., koji će profilirati pravo korištenja, do prava raspolaganja, koje svoje obnovljeno značenje ima u ustavnom sustavu, napose Ustava SFRJ iz 1974. i Zakona o udruženom radu. Pravna povijest će iz ovih objašnjenja zasigurno najpreciznije shvatiti ove ideološke finese vlasničkopravne strukture, njihove geneze i razumijevanje u pojedinoj etapi razvitka ideološkog promišljanja. Prof. Simonetti izvrsno poznaje i predstavlja ustavnu i zakonsku infrastrukturu, propitujući i stavove pravne doktrine navedenih razdoblja. U

radovima prof. Simonettija obično su zemljišta kategorizirana na poljoprivredno zemljište, šume i šumsko zemljište, izgrađeno i neizgrađeno građevinsko zemljište, stambene i poslovne zgrade, dobra od općeg interesa i dobra u općoj uporabi. Iznimno su korisne njegove analize prava korištenja, a predstavljeni su i svi modaliteti pravnog prometa nekretnina. Pravni promet društvenog vlasništva bio je iznimno kompleksan, odražavao je svu specifičnost ideološkog sustava, posebnosti pojedinih kategorija nekretnina u društvenom vlasništvu, a način prijenosa prava vrlo je često ulazio i u sustav upravnog prava i specifičnih ideologiziranih grana prava.

Posebni interes prof. Simonetti pokazao je prema institutima prava na građevinskom zemljištu, u kontekstu iznesenih instituta nacionalizacije i društvenog vlasništva. To je i tema prvog dijela (Prve knjige) njegova monografskog rada s naslovom „Pravo na građevinskom zemljištu“, Rijeka, 2008. U tom obuhvatnom radu prof. Simonetti izlaže fenomene područstvljavanja građevinskog zemljišta te ustanove prava na tom zemljištu. I navedena treća njegova studija ima jednake odlike i značenja za proučavanje pravne povijesti od 1945. do 1990., u jednom, užem segmentu vlasničkopravnih ovlaštenja, građevinskom zemljištu. No, navedeni institut slijedio je opće trendove društvenih i pravnih promjena, nacionalizaciju, i temeljna pravila društvenog vlasništva, s mnogim iznimkama i posebnim rješenjima.

34 Vidi u Simonetti P., *Pravo na nekretninama*, op. cit., str. 239 i dalje.

4. ZAKLJUČNA RAZMATRANJA

„Prošlost je tlo na kojemu stojimo“ – bio je moto prigodne izložbe uz obilježavanje 100. godišnjice Katedre za povijest hrvatskog prava i države Pravnog fakulteta u Zagrebu, te 200. obljetnice znamenitog austrijskog OGZ-a. U tim je prigodama zagrebačka Katedra godine 2011. organizirala značajni međunarodni skup, kojeg su podržali i pravni pozitivisti. Iako nije bio tamošnjim sudionikom, prof. Simonetti je itekako bio svjestan ovog točnog i vrlo preciznog gesla predmetnog događaja. To pokazuje njegov znanstveni pristup građanskom pravu. Njegov je znanstveni opus, temeljitost pristupa, usustavljenje (povijesno) pravnih instituta, ogromna sudska praksa, kako smo u ovom radu tek vrlo djelomično i površno pokazali, srušio mnoge argumente koji su o (ne)važnosti nastave poučavanja povijesti i pravne povijesti na pravnim fakultetima u Hrvatskoj u nekoliko navrata kurikularne reforme pravnih studija argumentirali i neki značajni autoriteti hrvatske pravne doktrine. Prof. Simonetti to nije činio potpisujući manifeste, pišući opće govore ili stručne priloge u našoj recentnoj periodici, čiju korisnost nikako ne želimo na ovom mjestu osporiti. On je to činio onako kako to čine veliki znanstvenici - upornim, temeljitim, argumentiranim i autoritativnim znanstvenim pregnućem.

Summary

SCIENTIFIC CONTRIBUTIONS OF PROF. DR. SC. PETAR SIMONETTI TO A CIVIL LAW LEGAL HERITAGE AND HISTORY OF LAW

The intention of the authors of this paper is to emphasize the outstanding scientific contribution of Prof. Simonetti in the field of civil law legal history and the history of law, as well as the significance that his rich opus has to Roman law and history of law literature. Having in mind that the aim of this paper is not to provide a comprehensive review of the scientific activities of Prof. Simonetti, but a kind of historiographical contribution, the authors focused their attention primarily on the immeasurable contribution of Prof. Simonetti in a systematic and detailed analysis of the right to build, which has its beginnings in the Roman principle of superficies solo cedit. With his analysis of right to build prof. Simonetti unquestionably indebted civil law jurisprudence as well as roman legal science. Furthermore, from the very rich opus of the Prof. Simonetti the authors specially emphasize the institute of (social) ownership, by whose methodological synthesis and analysis prof. Simonetti is legitimized as a legal historian, displaying in his publications the entire history of the genesis of property rights and questioning the views of legal doctrine.

Key words: *Prof. Petar Simonetti, Ph.D., the right to build, the social ownership.*

Zusammenfassung

WISSENSCHAFTLICHE BEITRÄGE VON PROFESSOR SIMONETTI ZU ZIVILRECHTLICHEM ERBE UND GESCHICHTE DES RECHTS

Die Arbeit zeigt den besonderen wissenschaftlichen Beitrag von Professor Simonetti im Bereich der zivilrechtlichen Rechtsgeschichte und Geschichte des Rechts, sowie seine Beiträge zur Literatur im Römischen Recht und Rechtsgeschichte auf. Die Autoren konzentrieren sich auf seine systematische und detaillierte Analyse des Baurechts, welchem das Prinzip superficies solo cedit zugrunde liegt. Dadurch hat Professor Simonetti sowohl zivilistischer, als auch römischer Rechtslehre ein namhaftes Erbe hinterlassen. Darüber hinaus spricht seine methodologische Synthese und Analyse vom Rechtsinstitut des (gesellschaftlichen) Eigentums Bände über ihn als Rechtshistoriker, und stellt eine Genese des Eigentumsrechts und zugleich kritische Betrachtung der Rechtslehre dar.

Schlüsselwörter: *Univ.-Prof. Dr. Petar Simonetti, Baurecht, Gesellschaftseigentum.*

Riassunto

L'APPORTO SCIENTIFICO DEL PROF. DR. SC. PETAR SIMONETTI AL PATRIMONIO GIURIDICO CIVILISTICO ED ALLA STORIA DEL DIRITTO

L'intenzione degli autori del presente contributo è quella di evidenziare lo straordinario apporto scientifico che il prof. Simonetti ha dato nell'ambito della storia del diritto civile ed in generale della storia del diritto, come pure il significato che la sua ricca opera ha per la letteratura giuridica romanistica e storica. Tenendo in considerazione che lo scopo di questo lavoro non è quello di offrire una rassegna esaustiva della produzione scientifica del prof. Simonetti, bensì quella di dare uno specifico contributo storiografico, l'attenzione degli autori è rivolta anzi tutto verso l'incommensurabile apporto del prof. Simonetti nell'analisi sistematica ed esaustiva del diritto di superficie, che trova il suo fondamento nel principio superficies solo cedit, e con il quale il prof. Simonetti ha indubbiamente impegnato la scienza giuridica civilistica, come pure quella romanistica, nei suoi confronti. Gli autori riconoscono, altresì, tra i tesori del prof. Simonetti lo studio del diritto (sociale) di proprietà: la sintesi metodologica e l'analisi che il prof. Simonetti ha dedicato a tale studio ne fanno anche uno storico del diritto, visto che ha illustrato la storia della genesi del diritto di proprietà, e ciò anche alla luce degli orientamenti della dottrina.

Parole chiave: *prof. dr. sc. Petar Simonetti, diritto di superficie, proprietà sociale.*